

ÎNCRIMINAREA INFRAȚIUNILOR ELECTORALE ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA ȘI A ALTOR STATE

Igor SOROCEANU

Formator în domeniul electoral, Magistru în Științe ale Educației
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, RM
orcid id: <https://orcid.org/0000-0002-8719-0454>

Preventing, by any means, the free exercise of the right to vote or to be elected, as well as attacking, by any means, the premises of the polling station, offering or giving money, goods or other benefits for the purpose of determining the voter to vote or not vote for a certain list of candidates or a certain candidate. Regarding the legal object, we note that, in the end, the purpose for which criminal offenses in electoral matters were created is to protect social relations regarding the exercise of the right to vote and to be elected, as well as the integrity, transparency and equidistance of electoral procedures [6].

Keywords: *election ballot, voters, illegalities, legal norm, subject of law, criminal liability, etc.*

Introducere. Democrația implică desfășurarea unor alegeri libere și corecte, crearea unui mediu politic în care cetățenii să aibă posibilitatea de a participa în mod activ în procesul de luare a deciziilor. În zilele noastre, dreptul de a alege și a fi ales este recunoscut și garantat de majoritatea țărilor lumii, el reprezintă baza fiecărei societăți democratice. Pentru obținerea acestor drepturi, de-a lungul istoriei, s-a dus o luptă aprigă între conducători și cei conduși. Oamenii au văzut în dreptul de a alege și de a fi aleși posibilitatea de a-și hotărî independent soarta și șansa de a exclude dictatura unei singure persoane sau a unui grup restrâns. „*Votul este cel mai puternic instrument pe care l-a avut omul vreodată pentru a învinge nedreptatea*” Lyndon Johnson [1].

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. La momentul actual, importanța și scopul de elaborare a prezentului demers științific, apar din intenția autorului de a releva în prim-plan unele repere doctrinare și legislative în domeniul analizei răspunderii față de infracțiunile electorale, instituite în legislația Republicii Moldova și a altor state. Totodată este și necesitatea stringentă de efectuare a unei analize ample referitor la esența subiectului cercetării.

Materiale utilizate și metode aplicate. În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de mai multe și diverse metode de cercetare științifică care au făcut posibilă investigarea corespunzătoare a subiectului titlului, dintre care putem enumera: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda istorică, precum și metoda comparativă.

Baza teoretico-juridică a demersului științific cuprinde materialul definitoriu precum ar fi legislația națională și internațională aferentă tematicii de studiu și surse biblio-

grafice ale lucrărilor de specialitate naționale și internaționale – care direct sau indirect, abordează esența și conținutul subiectului supus cercetării.

Corelația cu specialitatea de drept. Dreptul parlamentar este o instituție de drept constituțional deoarece cuprinde norme juridice care reglementează o categorie distinctă de relații sociale fundamentale care vizează formarea și funcționarea parlamentului. Noțiunea de drept parlamentar a apărut la începutul secolului al XIX-lea. Pentru a defini pe deplin dreptul parlamentar vom lua în considerare următoarele aspecte :

- a) dreptul parlamentar este o instituție de drept constituțional care cuprinde un ansamblu distinct de norme constituționale ;
- b) normele de drept care formează instituția dreptului parlamentar au un obiect specific de reglementare [1].

Rezultatele obținute în baza analizelor științifice efectuate. Infrafracțiunile electorale (date din legislație).

CPRM, Articolul 181. Împiedicarea exercitării libere a dreptului electoral sau a activității organelor electorale.

Împiedicarea prin orice mijloace a exercitării libere a dreptului electoral sau împiedicarea activității organelor electorale:

- a) săvârșită prin locarea sau atacarea localurilor secțiilor de votare prin orice mijloc și în orice formă;
- b) săvârșită prin sustragerea urnelor de vot sau a documentelor electorale;
- c) săvârșită cu periclitarea vieții persoanei ;
- d) însoțită de vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;
- e) soldată cu alte urmări grave, se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 750 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 3 ani.

CPRM, Articolul 181¹. Coruperea alegătorilor.

(1) Oferirea sau darea de bani, bunuri, servicii ori de alte foloase în scopul determinării alegătorului să își exercite sau să nu își exercite drepturile electorale în cadrul alegerilor parlamentare, prezidențiale, locale ori în cadrul referendumului, se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu închisoare de la un an la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

(2) În categoria bunurilor prevăzute la alin.(1) sunt incluse și băuturile alcoolice, produsele din tutun și produsele alimentare.

(3) Nu intră în categoria bunurilor prevăzute la alin.(1) materiale și obiecte de agitație electorală, achitate din fondul electoral, ce poartă numele și prenumele candidatului, respectiv denumirea partidului politic, semne sau simboluri ale concurenților electorali, precum: afișe, pliante, cărți poștale, calendare, caiete, ilustrate, pixuri, brichete, cutii de chibrituri, insigne, ecusoane, CD-uri, DVD-uri, suporturi de stocare USB, fanioane, steaguri, cărți, pungi, tricouri, chipiuri, eșarfe, fulare, a căror valoare pentru o unitate nu depășește două unități convenționale.

CPRM, Articolul 181². Finanțarea ilegală a partidelor politice sau a campaniilor electorale, încălcarea modului de gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice sau ale fondurilor electorale.

Falsificarea rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice și/sau a rapoartelor privind finanțarea campaniilor electorale în intenția de a substitui sau a ascunde identitatea donatorilor, volumul mijloacelor acumulate ori destinația sau volumul mijloacelor utilizate, se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 de unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități pe un termen de pînă la 5 ani.

Utilizarea de resurse administrative (bunuri publice), inclusiv favorizarea sau consimțirea la utilizarea ilegală a resurselor administrative (bunurilor publice) în campaniile electorale, dacă au fost cauzate daune în proporții mari, se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 de unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități pe un termen de la 2 la 5 ani.

Extorcarea sau obținerea prin extorcare a donațiilor pentru partidele politice și/sau pentru fondurile electorale, se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 200 de ore, sau cu închisoare de pînă la 4 ani, în toate cazurile cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități pe un termen de la 1 la 5 ani.

Utilizarea contrar destinației a alocațiilor de la bugetul de stat pentru partidele politice sau a mijloacelor din fondul electoral, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari, se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 de unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 5 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități pe un termen de la 2 la 5 ani.

Acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale, se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități pe un termen de la 2 la 5 ani.

CPRM, Articolul 182. Falsificarea rezultatelor votării.

Votarea unei persoane: fără a avea acest drept, fie de două sau mai multe ori, fie prin introducerea în urnă a mai multor buletine de vot decît are dreptul, fie prin utilizarea unui act de identitate fals sau a unui buletin de vot fals, se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 750 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 200 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani.

Falsificarea, prin orice mijloace, a rezultatelor votării, se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 3 ani [5].

Esența noțiunii de corupție electorală. Corupția electorală este o formă a corupției în activitatea politică. La rândul său, coruperea alegătorilor reprezintă o formă a corupției electorale, însă nu se confundă cu aceasta. De obicei, coruperea alegătorilor vizează un număr mare de persoane influențate; în ipoteza corupției electorale, nu este

neapărat să fie exercitată influența asupra unui număr mare de persoane. De exemplu, în cazul coruperii membrilor unui organ electoral, se poate influența asupra unei singure persoane sau asupra câtorva persoane, pentru ca, de exemplu, în ziua alegerilor, să fie închis localul secției de votare și să fie suspendată votarea, în lipsa unor condiții legale pentru aceasta.

În afară de coruperea alegătorilor, corupția electorală cunoaște următoarele forme: finanțarea ilegală a campaniilor electorale; utilizarea resursei administrative; coruperea membrilor organelor electorale, a persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale, a persoanelor de încredere ale concurenților electorali, a mandatarilor financiari ai concurenților electorali, a reprezentanților mass-media care reflectă mersul campaniei electorale etc. Nu este exclus ca aceste forme ale corupției electorale să însoțească coruperea alegătorilor. În general, orice comportament de corupție generează un lanț vicios, vulnerabilități și obișnuință. Deaceia, cel care corupe se va lăsa corupt, atunci când va avea ocazia.

Toți cei care cumpără voturi în cadrul campaniilor electorale sunt predispuși să fie remunerați ilicit, atunci când se vor afla în funcție la primărie, în consiliul local sau în Parlament. Pentru a se revanșa față de finanțatorii din campania electorală, care le-au donat bani pentru a cumpăra voturi, decidenții politici, odată aleși, vor încredința acestor sponsori contracte publice, deci își vor răsplăti finanțatorii cu banii publici strânși la bugetul de stat din taxele și impozitele pe care toți cetățenii le plătesc. Cercul vicios se închide și fiecare alegător care își vinde votul va plăti înapoi, sub formă de taxe și impozite ce sunt deturnate de la scopurile publice, pentru a intra fraudulos în buzunare particulare, în contracte de servicii și lucrări publice mult supraevaluate și făcute prost pe bani foarte mulți, pe drumuri care se strică imediat ce au fost inaugurate. Mai mult, contribuțiile la buget sunt înzecit mai mari decât banii primiți pentru vot [1], [6].

Incriminarea infracțiunilor electorale în legislația altor stat. De cele mai multe ori, statele cu o democrație consolidată și statornică au sisteme de drept care protejează eficient instituțiile statului de drept și schimbul democratic al puterii de stat în cadrul unei competiții electorale oneste.

Datorită gradului de maturitate juridică a sistemelor de drept, a legilor penale din Germania, Austria și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, studiarea aspectelor ce țin de reglementarea și incriminarea faptelor de corupere a alegătorilor și altor infracțiuni electorale, în legislația statelor enumerate, prezintă interes deosebit și merită a fi supuse unei succinte analize. *Germania. Codul penal a Republicii Federale Germane* nu a dedicat un capitol aparte incriminării infracțiunilor electorale. Acestea sunt oarecum sistematizate în cadrul capitolului 4 a părții speciale a Codului penal, capitol intitulat „Faptele penale îndreptate împotriva organelor constituționale și cele privind alegerile și procesul de vot” („Straftaten gegen Verfassungsorgane sowie bei Wahlen und Abstimmungen”). La articolele 107–108e ale Codului penal legiuitorul german stabilește reglementări menite să asigure ordinea și corectitudinea desfășurării alegerilor și a referendumurilor. Astfel, sunt incriminate următoarele componente de infracțiune: împiedicarea exercitării dreptului electoral 370 (art.107); falsificarea rezultatelor alegerilor (art.107a); falsificarea documentelor ce țin de procesul de vot (art.107b); încălcarea

secretului votului (art.107c); împiedicarea prin violență a exercitării votului (art.108); inducerea intenționată în eroare („amăgirea”) a alegătorilor în procesul exercitării drepturilor electorale (art.108a); coruperea în procesul exercitării drepturilor electorale (art.108b); coruperea în cadrul exercitării votului în alegerile parlamentare europene, alegerile federale, alegerile landurilor, precum și în organele primare de asigurări sociale (art.108e). Din analiză concluzionăm că pentru existența componente de infracțiune este irelevant dacă alegătorul a votat (sau nu) în modul cerut de mituitor.

În legislația penală germană „oferirea, propunerea sau promiterea cadourilor sau a avantajelor” trebuie să poarte un caracter concret, individual, de la persoană la persoană, de aceea, promisiunile candidaților electorali din cadrul campaniei electorale referitoare la anumite beneficii sociale, sau cele privind realizarea anumitor interese, de altfel firești în cadrul luptelor politice și competiției democratice pentru putere, nu pot constitui componenta infracțiunii de corupere a alegătorului [2].

Ca și în cazul art. 108d al Codului penal german, legea penală austriacă stabilește la art.261 domeniul de aplicare al articolelor care incriminează coruperea alegătorilor și încălcarea drepturilor electorale. Astfel, acestea se aplică procesului de alegere a președintelui, în alegerile organelor reprezentative generale și în organele de formare a imaginii statutare (organisme reprezentative) ale societăților profesionale (în legislația *Austriei* „societățile profesionale” sunt echivalentul „uniunilor profesionale” din legislația Republicii Moldova), în alegerile generale și directe a autorităților executive ale comunităților, în alegerile desfășurate pentru Parlamentul European, precum și în referendumuri. Încă o similitudine cu legislația germană, ține de faptul că semnătura persoanei pe actele juridice de înaintare a candidatului pentru alegeri, precum și semnătura persoanei pe actul/documentul de înregistrare a inițiativei populare are același regim juridic ca și exercitarea dreptului de vot în cadrul scrutinului electoral sau referendumului. Pentru a disciplina și mai mult clasa politică, legislația austriacă referitoare la finanțarea partidelor politice, reprezentată de Legea federală privind finanțarea partidelor politice din 2012 vine cu reglementări concrete, stabilind că „statul promovează partidele politice în activitățile lor de participare la procesul decizional politic la nivel federal prin alocarea anuală a subvențiilor” [3].

Specificitatea legislației *Marii Britanii* a fost formată într-o perioadă îndelungată de timp, fiind modelată de particularitățile dezvoltării istorice (mare putere colonială) și structurarea administrativ-teritorială (normele având grad diferit de aplicabilitate în Irlanda de Nord și Scoția). În afară de faptul că Marea Britanie nu are o constituție scrisă, Marea Britanie nu are nici un cod penal după exemplul codurilor existente în statele Europei continentale. Lipsa unui cod penal face ca faptele de natură penală, inclusiv infracțiunile electorale, să fie stabilite și incriminate în diverse legi speciale. Analiza prevederilor Legii reprezentării populare din 1983 este primordial deoarece stabilește răspunderea penală pentru încălcarea drepturilor electorale. Coruperea alegătorului în legislația britanică este incriminată ca un element al unui concept mult mai extins de „practici corupționale” din cadrul campaniei și scrutinului electoral. Sunt reglementate ca „practici corupționale” coruperea alegătorului (art.113), influențele necorespunzătoare (art.115) și „personația” (art.60). Conform Legii reprezentării populare din

1983[9], coruperea alegătorilor poate avea loc în cadrul alegerilor pentru Parlamentul Regatului Unit, Parlamentul European, în carul alegerilor municipale și a referendumurilor desfășurate. Articolul 113 al Legii în cauză incriminează coruperea alegătorilor. Se consideră că persoana mituiește alegătorul dacă recurge la practicile corupționale. În definierea „practicilor corupționale” alin.(2) stabilește că acestea pot consta din acordarea în mod direct sau indirect, de la sine sau în numele altuia (fiind intermediar): a) a banilor, a funcțiilor pentru un alegător sau pentru o terță persoană, pentru a-l determina pe acel alegător să voteze într-un anumit fel, sau să se abțină de la vot; b) efectuarea unei acțiuni din cele indicate la lit.a) pentru un anumit alegător, datorită faptului că aceasta a votat într-un anumit mod sau s-a abținut să voteze; c) a cadourilor sau altor bunuri, așa cum a fost menționat mai sus, pentru alegător sau pentru orice persoană, pentru a-l determina să voteze într-un anumit fel, sau pentru a-l returna de la alegeri; sau dacă, în urma oricărui astfel de cadou sau achiziție, cum este menționat mai sus, sau oricărei promisiuni făcute, el obține întoarcerea oricărei persoane de la alegeri sau votul alegătorului respectiv [4].

Conform alin.(1) art.2 al Constituției Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.07.199418, „suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție”. Potrivit alin.(1) art.38 al Legii fundamentale, „voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat”. Tocmai votul universal, egal, direct, secret și liber exprimat este cel care constituie expresia cea mai înaltă a suveranității naționale ce aparține poporului Republicii Moldova. Printre principiile, care se află la baza unor alegeri libere și corecte, se numără cel de libertate a alegătorilor de a-și forma o opinie. Una dintre fațetele acestui principiu o reprezintă libertatea alegătorilor de a-și forma o opinie fără influențe de natura oferirii sau dării de bani, bunuri, servicii ori de alte foloase în scopul determinării alegătorului să își exercite drepturile sale electorale într-un anumit mod în cadrul alegerilor parlamentare, locale ori în cadrul referendumului. Pe de altă parte, coruperea alegătorilor constituie o formă de abuz a participantului la procesul electoral de statutul pe care-l deține. Această formă de abuz reprezintă o premisă a coruptibilității viitorilor reprezentanți ai autorităților electivă: cei, care privesc votul alegătorului ca pe o marfă, odată aleși, vor fi tentați să-și vândă în mod ilegal atribuțiile sale (bazate pe autoritatea funcției și posibilitățile legate de această autoritate) unor persoane fizice sau juridice, unor grupuri sau organizații criminale. Toate acestea vin să demonstreze însemnătatea protejării ordinii de drept prin intermediul art.181 CPRM. Din analiza alin. (3) art.1811 CPRM, rezultă că nu reprezintă obiectul material sau imaterial al infracțiunii de corupere a alegătorilor acele bunuri care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

- 1) reprezintă materiale sau obiecte de agitație electorală. Potrivit art.1 al Codului electoral al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 21.11.199721, prin „agitație electorală” se înțelege acțiunile de pregătire și difuzare a informației, care au scopul de a-i determina pe alegători să voteze pentru unii sau pentru alți concurenți electorali. Reiese că, prin „materiale sau

obiecte de agitație electorală” se are în vedere materialele sau obiectele ce conțin informația necesară determinării alegătorilor să voteze pentru unii sau pentru alți concurenți electorali;

- 2) poartă numele și prenumele candidatului, respectiv denumirea partidului politic, semne sau simboluri ale concurenților electorali;
- 3) se concretizează în: afișe; pliante; cărți poștale; calendare; caiete; ilustrate; pixuri; brichete; cutii de chibrituri; insigne; ecusoane; CD-uri; DVD-uri; suporturi de stocare USB; fânioane; steaguri; cărți; pungi; tricouri; chipiuri; eșarfe; fulare. Accentuăm că lista enunțată supra are un caracter exhaustiv. De aceea, oricare alte materiale sau obiecte de agitație electorală (chiar dacă: sunt achitate din fondul electoral; poartă numele și prenumele candidatului, respectiv, denumirea partidului politic, semne sau simboluri ale concurenților electorali; au o valoare pentru o unitate care nu depășește două unități convenționale) pot să reprezinte obiectul material sau imaterial al infracțiunii prevăzute la art.1811 CPRM;
- 4) sunt achitate din fondul electoral.Conform art.38 al Codului electoral, concurentul electoral deschide la bancă un cont cu mențiunea „Fond electoral”, virând în el mijloace financiare proprii, sume bănești primite de la persoane fizice și persoane juridice din țară. Virarea acestor sume în contul concurentului electoral poate fi efectuată numai cu acordul prealabil al acestuia. Plafonul mijloacelor ce pot fi virate în fondul electoral al concurentului electoral se stabilește de către Comisia Electorală Centrală (alin.(2)); concurentul electoral confirmă la Comisia Electorală Centrală persoana responsabilă de finanțe (trezorerul). Concurentul electoral care nu deschide un cont la bancă cu mențiunea „Fond electoral” informează despre aceasta Comisia Electorală Centrală (alin.(3)); persoanele juridice pot vira sumele bănești pe contul „Fond electoral” numai prin transfer,cu o notă informativă despre existența sau inexistența cotei străine în capitalul statutar (alin.(4));
- 5) valoarea lor pentru o unitate nu depășește două unități convenționale. Dacă lipsește măcar una dintre cele cinci condiții enunțate supra, bunurile respective vor constitui obiectul material sau imaterial al infracțiunii specificate la art.181¹ CPRM. În alt context, în afară de bani și bunuri, serviciile și alte foloase sunt cele care pot reprezenta obiectul material sau imaterial al infracțiunii de corupere a alegătorilor [1], [5].

Concluzii și recomandări. Primul aspect care se constată prin cercetarea materiei este că infracțiunile electorale au rămas aproape neschimbate de-a lungul istoriei, iar modalitatea de incriminare a faptelor în materie este similară în dreptul comparat. Această realitate este pe undeva previzibilă având în vedere faptul că modalitatea de realizare a scrutinului s-a modificat foarte puțin de-a lungul anilor. Un proces electoral presupune, și a necesitat întotdeauna, o listă de alegători, o campanie electorală, candidați și persoane cu drept de vot, buletine, urne etc.

Interesant este că infracțiunile electorale protejează integritatea votului și corectitudinea rezultatului său indiferent de modalitatea, loială ori nu, în care este conce-

put în mod fundamental sistemul electoral. Astfel, votul fără drept era sancționat și în condițiile existenței censului drept criteriu de delimitare a persoanelor care au drepturi electorale. La fel și atunci când votul era rezervat doar bărbaților, ori doar unor categorii etnice sau rasiale. Ce înțelegem de aici este că, înainte de toate, infracțiunile electorale au menirea de a proteja democrația exclusiv în situația în care sistemul electoral însuși este conceput pornind de la principiile unui vot de acest tip: universal, egal direct, liber etc.. Altfel, va constitui o modalitate în plus ca cei privilegiați să își poată perpetua puterea. De asemenea se remarcă existența unor situații în care existența unor proceduri electorale apare mai mult ca o metodă de promovare decât ca un mecanism democratic. Astfel faptele apar incriminate în contextul unor regimuri politice evident nepreocupate de liberul exercițiu al drepturilor electorale [6].

Prin urmare infracțiunile electorale pot să protejeze efectiv corectitudinea și integritatea votului doar în măsura în care autoritățile statelor fac eforturi pentru a le aplica, altfel nu reprezintă altceva decât forme fără fond. Codul penal alege să confere infracțiunilor electorale mai degrabă un caracter general, acesta condiționând foarte rar comiterea infracțiunii de o anumită calitate a subiectului activ. O astfel de manieră de reglementare a infracțiunilor electorale este rar întâlnită în sistemele penale contemporane. Tocmai de aici a rezultat și clasificarea acestora în funcție de calitatea subiectului activ, în: fapte comise de funcționarii publici; fapte comise de funcționarii electorali; fapte comise de candidați, membri ai partidelor politice ori simpatizanți ai acestora; și fapte ce pot fi comise de orice persoană. Pentru a remedia situația, ar trebui să se intervină prin introducerea în titlul privind infracțiunile electorale a unui text care să determine pedepsirea mai severă a comiterii oricăror altor fapte de natură penală în contextul, ori în legătură, cu desfășurarea unui scrutin [1].

Referințe bibliografice:

1. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002. Poate fi accesat la următorul link: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121991&lang=ro, (accesat: 22.02.2024);
2. Codul penal al Republicii Federative Germane. Poate fi accesat la următorul link: <https://www.gesetze-im-internet>, (accesat: 21.02.2024);
3. Legea austriacă privind lupta contra corupției din 1964, „Antikorruption-4.sgesetz das am 29 April 1964”. Poate fi accesat la următorul link: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1964_117_0/1964_117_0.pdf, (accesat: 21.02.2024);
4. Legea reprezentării populare a Marii Britanii din 1983. Representation of the People Act 1983, Poate fi accesat la următorul link: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1983/2>, (accesat: 20.02.2024);
5. Manea Teodor, Teza de doctorat cu titlul: Infracțiunile electorale, România. Universitatea din București, Facultatea de Drept, 2017.
6. Tanas Ghenadie, Analiza juridico-penală a legislației în unele state cu o democrație consacrată privind incriminarea infracțiunilor electorale și coruperii alegătorilor, Universitatea de Stat din Moldova, 2018.